

Як формуються рейтинги вузів?

Сучасний ВНЗ, що йде в ногу з часом, просто не може існувати без чіткої стратегії на інтернаціоналізацію і вихід на глобальний ринок освітніх послуг. Якість підготовки кадрів, активність участі в міжнародних програмах, кількість публікацій науково-педагогічних співробітників - все це і не тільки є ключовими показниками "ефективності" роботи навчального закладу, дозволяє йому входити до міжнародних рейтингів і, тим самим, удостоїтися уваги з боку абітурієнтів, у тому числі й іноземних. Останній пункт є напевно найцікавішим, адже студенти з України часто орієнтуються на відгуки знайомих, зручність розташування ВНЗ тощо. Хоча й вони з кожним роком дедалі більше звертають увагу на незалежні рейтинги, які дають змогу отримати об'єктивну оцінку "роботи" університету чи академії. Про призначення рейтингів ВНЗ та існуючих платформ більш детально читайте у цій статті.

Для чого потрібні рейтинги вишів

Рейтинги відіграють роль інструмента порівняння вищих навчальних закладів за певним затвердженим набором показників. Чим вища позиція університету, академії чи інституту у рейтингу, тим більш престижним він вважається. Чим більше державних або приватних вишів потрапляє до міжнародного рейтингу, тим вищий імідж країни в цілому. А це означає велику привабливість для інвесторів, фінансування грантових програм і не лише. Керівництво українських вишів сьогодні приділяє велику увагу питанню просування їх за позиціями у рейтингах світового рівня. Що стосується напрямів, які підлягають оцінці, то в більшості випадків йдеться про:

- науку;
- освіту;
- комерціалізацію;
- інтернаціоналізацію.

При цьому рейтингів існує чимало і, незважаючи на здавалося б, на перший погляд, схожість, всі вони різні. Відрізняються вони за набором пунктів, кількістю індикаторів, які підлягають оцінці, системою вагових коефіцієнтів і не тільки.

Які платформи складають рейтинги вузів

Рейтинг є своєрідною грою різних контекстів і насправді жоден з представлених варіантів не претендує на повну об'єктивність. Тому ВНЗ доводиться проводити активну роботу за всіма напрямками для того, щоб презентабельно виглядати в цілому і дотримуватися свого роду балансу. Рейтингів багато, розглянемо найпопулярніші із них.

Освіта.UA

На цій платформі зібрано рейтинги за різними критеріями та за різні періоди часу. Розглянемо ті, які доступні сьогодні для перегляду та аналізу:

- рейтинг закладів вищої освіти (далі – ЗВО) на основі показника середнього балу НМТ абітурієнтів, які у 2022 році були зараховані до ВНЗ на навчання за кошти державного чи місцевого бюджетів. При складанні даного рейтингу було враховано такі застереження: для розрахунку рейтингового балу та ранжування закладів у рейтингу застосовано коефіцієнт довіри до середнього балу НМТ (15% рейтингового балу), до рейтингу не було включено ЗВО, до яких у 2022 році зараховано менше 5 осіб на бюджет, а також військові ЗВО (ЗВО зі специфічними умовами навчання) та військові навчальні підрозділи ЗВО, до рейтингу не потрапили деякі заклади вищої освіти, для вступу до яких абітурієнти проходили виключно творчі конкурси;
- рейтинг ЗВО на основі середнього балу НМТ абітурієнтів, які у 2022 році були зараховані до ВНЗ на навчання за кошти фізичних та юридичних осіб (контракт). Застереження аналогічні переліченим вище;
- рейтинг ЗВО за кількістю осіб, зарахованих на навчання коштом фізичних та юридичних осіб (контракт);
- рейтинг установ вищої освіти за кількістю осіб, зарахованих на навчання коштом державного та місцевого бюджетів;
- рейтинг приватних установ вищої освіти за кількістю осіб, зарахованих на навчання коштом фізичних та юридичних осіб (контракт);
- найкращі приватні ЗВО України за 2023 рік;
- найкращі класичні університети України за 2023 рік;
- найкращі ЗВО столиці України і т.д.

Відповідно, на платформі містяться рейтинги, в яких передбачається градація за спеціалізацією, формою власності, формою навчання, регіоном тощо. Платформа відрізняється зручністю для аналізу.

Слід зазначити, що з формуванні рейтингів ключове значення належить науковій діяльності. Вона є сукупним показником результатів роботи всіх науково-педагогічних співробітників ВНЗ (саме тому університети так скрупульозно відбирають кадри та прагнуть укласти контракти лише з тими, хто максимально відповідає Ліцензійним вимогам до здійснення освітньої діяльності). Тут важлива і кількість публікацій, що видаються в профільних журналах, і кількість статей, що індексуються міжнародними наукометричними базами Скопус та WOS, та індекс Хірша кожної персоналії кафедри чи підрозділу ВНЗ. Активна наукова діяльність, по суті, є цікавою для всіх:

- викладачі стають більш популярними на ринку праці;
- студенти отримують глибші знання з предмета;
- університет отримує більш кваліфіковані кадри та підвищує свої позиції у рейтингу, як результат, - стабільна робота та постійний потік студентів та фінансових ресурсів для розвитку.

Варто зазначити, що найцікавішим є консолідований рейтинг вишів України. Він базується на 3 інших рейтингах, а саме:

- «ТОП-200 Україна» – базовий принцип ранжування університетів у рейтингу – забезпечення повної відкритості, прозорості та незалежності ранжування університетів. Для укладання рейтингу використовувалися відкриті дані прямих вимірювань, виставлені на відкритих веб-ресурсах незалежних національних та міжнародних організацій та установ.
- Рейтинг «Scopus» – результати рейтингу вищих навчальних закладів базуються на показниках бази даних Scopus, які є інструментом для відстеження цитованості наукових статей, що публікуються навчальним закладом або його працівниками у наукових фахових виданнях. У рейтинговій таблиці навчальні заклади України ранжировані за індексом Хірша – кількісним показником, що базується на кількості наукових публікацій та кількості цитувань цих публікацій.
- Рейтинг «Бал НМТ на контракт» – рейтинг закладів вищої освіти за показником середнього балу національного мультипредметного тесту абітурієнтів минулого року, віднесених до вузів на навчання за кошти фізичних та юридичних осіб (контракт).

Скопус

Наукометричною базою Scopus постійно індексується понад 20 000 наукових видань з технічних, медичних та гуманітарних наук. До цієї бази також потрапляють публікації наукових журналів, матеріали конференцій та книжкових видань. Щорічно публікується рейтинг «Scopus» - у ньому ВНЗ ранжуються за індексом Хірша – кількісним показником, заснованим на числі наукових публікацій вчених та кількості їх цитувань.

Для ЗВО України дуже важливо підвищувати свій імідж на міжнародній арені та підніматися у таблиці, саме тому сьогодні до кадрів висувуються такі високі вимоги.

QS World University Rankings

Ця платформа формує свої рейтинги, ґрунтуючись на таких умовах, як:

- актуальність (адаптивність, соціальна значимість) – тут має місце аналіз ролі ЗВО з погляду його соціальної ролі у питаннях охорони навколишнього середовища, соціальної справедливості, боротьби з кліматичними змінами у світі;
- результат працевлаштування;
- міжнародна дослідницька мережа (рейтинги ґрунтуються на показниках бази Скопус, відповідно, щоб потрапити до нього університетам знову-таки доводиться дбати про те, щоб у їхньому складі були цінні кадри, що демонструють високу ефективність роботи та активну наукову позицію).

Рейтинги доступні для аналізу на платформі вже сьогодні:

- QS World University Rankings 2024: найкращі світові університети;
- Рейтинг університетів світу QS за напрямками 2023;
- Рейтинг університетів світу QS з регіонів та інші.

U-Multirank

Рейтинг має формувати об'єктивне уявлення про різні сфери діяльності ЗВО. У цій базі даних зібрано провідні університети світу. За допомогою інструментарію рейтингової системи можна формувати вибірку навчальних закладів за своїми перевагами (країна, працевлаштування випускників, рівень освіти тощо).

Дані в даному рейтингу вибудовуються за такими критеріями: викладання та успішність, дослідження (в основі даних міжнародної наукометричної бази Web of Science - критеріями є також індекс Хірша та цитованість, тільки тут першочергово відзначаються публікації саме даної наукометричної бази), обмін досвідом, міжнародна орієнтація та регіональне значення.

Складається рейтинг щорічно.

Підбиваючи підсумки

Кожен рейтинг є унікальним і працює за своїми алгоритмами, проте їх усіх поєднує науковий компонент. Рейтинги враховують показники бази Скопус або бази Web of Science, які будують свої власні рейтинги на основі таких критеріїв, як індекс Хірша та цитованість авторів, які працюють у тому чи іншому ЗВО.

Джерело: <https://a-articles.com/uk/kak-sostavlyayutsya-rejtingi-vuzov/>